

การเขียนย่อหน้าและเรียงความ

เรียบเรียงโดย อ.สุภารัตน์ ศุภภัทร์รุจา

การเขียนย่อหน้า

คำ → วลี → ประโยค → ย่อหน้า → เรื่อง/เรียงความ

ย่อหน้า / อนุเขต คือ ข้อความตอนหนึ่งจะมีความยาวที่บรรทัดก็ได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาแต่จะต้องมีใจความสำคัญเรื่องเดียวและมีประโยคขยายใจความสำคัญให้แจ่มชัด ย่อหน้าจัดเป็นเครื่องหมายวรรคตอนอย่างหนึ่ง การขึ้นย่อหน้าใหม่เป็นการเริ่มใจความสำคัญใจความใหม่ ลักษณะของย่อหน้าที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ มีเอกภาพ มีสัมพันธภาพ และมีสารัตถภาพ

ชนิดของย่อหน้า

๑. ย่อนำนำความคิด / ย่อนำคำนำ

การนำด้วยคำถาม / การเล่าเรื่อง / การเกริ่นเรื่อง / การบอกเจตนาหรือจุดประสงค์ของการเขียน / การให้คำจำกัดความ / การนำเรื่องด้วยข่าว เหตุการณ์สำคัญ ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง สุภาษิต คำคม คำพูดของบุคคลสำคัญ ฯลฯ

๒. ย่อหน้าโยงความคิด / ย่อหน้าเชื่อมความ

๓. ย่อหน้าแสดงความคิด / เนื้อเรื่อง

ถ้าเนื้อเรื่องมีหลายย่อหน้าผู้เขียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละย่อหน้าให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดย

- เรียงตามลำดับเวลา (ตามปฏิทิน การเกิดก่อน – หลัง)
- เรียงตามความสำคัญ (สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย)
- เรียงตามลำดับเหตุผล (เรียงจากผลไปสู่เหตุ / เรียงจากเหตุไปสู่ผล)
- เรียงตามลำดับสถานที่ (ใกล้เคียง / ไกล / ไกลย้อนกลับมาใกล้ / บน / ใต้น้ำ / ซ้าย / ขวา ฯลฯ)
- เรียงจากข้อสรุปไปสู่การให้รายละเอียด / จากรายละเอียดไปสู่การสรุป

เมื่อเรียบเรียงเนื้อหาแต่ละย่อหน้าให้สัมพันธ์กันสามารถใช้คำหรือวลีเป็นตัวเชื่อม เช่น

- ความคิดสอดคล้องกัน(ประการแรก ประการที่สอง ประการต่อมา ประการสุดท้าย / ยิ่งกว่านั้น / นอกจากนี้ / ต่อจากนั้น)
- ความคิดขัดแย้งกัน (แต่ / ทว่า / อนึ่ง / อย่างไรก็ตาม / ตรงกันข้าม ฯลฯ)
- การแสดงจุดมุ่งหมาย (เพื่อที่จะ / ด้วยเหตุนี้ ฯลฯ)
- การสนองเหตุผล (ดังนั้น / เพราะฉะนั้น / เพราะฉะนั้น ฯลฯ)
- การแสดงเวลา (ขณะนั้น / ก่อนหน้านั้น / ทันใดนั้น / ในที่สุด / สุดท้าย)

ตัวอย่าง

ก) เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองในปี 2482 รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงครามได้ประกาศตัวเป็นกลาง แต่ ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ญี่ปุ่นได้ส่งกองทัพเข้าสู่ประเทศไทย

ข) ในการเลขาขลุ่ย ช่างจะใช้ไม้สอดจับขลุ่ยสวมเข้าทางด้านปลายของขลุ่ย แล้ววางพาดขลุ่ยลงบนขอบกระทะ พร้อมกับใช้มีดบิดพลิกหมุนขลุ่ยไปมา อีกมือหนึ่งจะใช้ช้อนตะกั่วหลอมเหลวราดบนขลุ่ยประคิษฐ์รอยไม้ให้เป็นลวดลายต่างๆ...

ค) สำหรับตีกรรมบ้านช่องสองฟากถนน ทางซ้ายมือมองเห็นหลังคาศาลเจ้า ถัดไปก็เป็นตึกแถวสองชั้น ส่วนทางขวามือมีบ้านเล็กบ้านน้อยชั้นเดียว หลังคามุงสังกะสี ถัดไปเป็นตึกแถว ๒ ชั้น...

๔.ย่อหน้าสรุปความคิด / ส่วนสรุป

การสรุปด้วยคำถาม / ด้วยการตอบคำถามที่ถามไว้ในคำนำ / สรุปสาระสำคัญที่ผู้อ่านควรทราบ / กล่าวถึงคุณประโยชน์ สดุดีเกียรติคุณ / บทกลอน คำคม สุภาษิต / ความคิดเห็นของผู้เขียน ฯลฯ

*** ย่อหน้าคำนำ และ ย่อหน้าสรุปจะมีลักษณะคล้ายๆกัน***

ส่วนประกอบของย่อหน้า

ย่อหน้าหนึ่งย่อหน้าจะประกอบด้วย *ใจความสำคัญ/ใจความหลัก* และ *ใจความรอง/ส่วนขยาย*

* ตำแหน่งของใจความสำคัญมีหลายตำแหน่งอาจจะอยู่..... ตอนต้นย่อหน้า / ตอนท้ายของย่อหน้า / ตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า / ตอนกลางของย่อหน้า/ ทั้งย่อหน้า

* ใจความสำคัญหรือส่วนขยายของแต่ละย่อหน้าอาจเป็นการอธิบายให้รายละเอียดเพิ่มเติม / การให้คำจำกัดความ / การยกตัวอย่าง / การเปรียบเทียบ / การให้เหตุผล

หลักการเขียนย่อหน้า

๑. ศึกษาหัวข้อที่จะเขียน และกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะเขียน
๒. เรียงลำดับหัวข้อ - จัดทำโครงเรื่อง
๓. พิจารณาแต่ละหัวข้อว่าเสนอใจความสำคัญเรื่องใด
๔. ขยายใจความสำคัญนั้นเป็นย่อหน้า โดยใช้วิธีการ
  - ๔.๑ การอธิบายให้รายละเอียดเพิ่มเติม
  - ๔.๒ การยกตัวอย่าง
  - ๔.๓ การให้เหตุผล
  - ๔.๔ การนิยาม/ให้คำจำกัดความ
  - ๔.๕ การเปรียบเทียบ

*** การขยายใจความสำคัญเป็นย่อหน้าอาจเลือกใช้เพียงวิธีเดียวหรือหลายวิธีในย่อหน้าเดียวกันได้

***เมื่อเขียนแต่ละย่อหน้าเสร็จและนำมาเรียงต่อกันเป็นเรื่อง/บทความ จะต้องให้งานเขียนนั้นมีความสมบูรณ์ มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ ย่อหน้าแรกของเรื่องจะต้องเป็นย่อหน้าคำนำ จากนั้นจะเป็นย่อหน้าเนื้อเรื่อง(ย่อหน้าเชื่อมความ) ย่อหน้าสุดท้ายจะเป็นย่อหน้าสรุปความเสมอ หลักการเดียวกับการเขียนเรียงความ

*** การใช้ภาษาต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ความหมายการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

การเขียนเรียงความ / การเขียนความเรียง

การเขียนเรียงความเป็นการเขียนที่ใช้กันทั่วไปเพราะไม่ว่าจะเป็นการเขียนรายงาน การเขียนบทความ หรือ การเขียนหนังสือตำราวิชาการต่างก็เขียนในรูปแบบของเรียงความทั้งสิ้น

เรียงความที่ดีผู้เขียนจะต้องเขียนให้เรียงความนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่

๑. คำนำ

๒. เนื้อเรื่อง

๓. สรุป

การเขียนเรียงความที่ดีผู้เขียนจะต้องเขียนให้เรียงความเรื่องนั้นมีความสมบูรณ์ มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ

โวหาร

โวหารที่นิยมใช้เขียนเรียงความได้แก่

๑. บรรยายโวหาร

๒. พรรณนา

นอกจากนี้ยังมีโวหารที่น่าสนใจอีก ๓ ประเภท ได้แก่

เทศนาโวหาร

สาธกโวหาร

อุปมาโวหาร

เครื่องหมายวรรคตอน

๑. จุดภาค (,)

- ๑.๑ ใช้เขียนคั่นระหว่างคำเพื่อให้เกิดความแจ่มชัด
- ๑.๒ ใช้เขียนคั่นกลุ่มคำหรือคั่นชื่อเฉพาะที่ประกอบด้วยกลุ่มคำหลายกลุ่ม
- ๑.๓ ใช้เขียนกำกับเลขที่มีจำนวนตั้งแต่ ๔ หลักขึ้นไป

๒. มหัพภาค (.)

- ๒.๑ ใช้เขียนหลังตัวอักษรที่แสดงว่าเป็นอักษรย่อ
- ๒.๒ ใช้เขียนหลังตัวเลขหรือตัวอักษรกำกับข้อย่อย
- ๒.๓ ใช้เขียนแสดงตำแหน่งทศนิยมและนาทีย

๓. ประจัญบาน (?) ใช้เขียนกำกับท้ายประโยคคำถามหรือท้ายคำเพื่อให้ทราบว่าเป็นคำถาม

๔. อัศเจรีย์ (!) ใช้เขียนหลังคำอุทานหรือข้อความแสดงอารมณ์ต่างๆ

๕. นชลิขิต / วงเล็บ (....)

- ๕.๑ ใช้เขียนกำกับข้อความที่อธิบายไว้เป็นพิเศษเพื่อช่วยให้แจ่มแจ้งขึ้น
- ๕.๒ ใช้เขียนกำกับข้อมูลบางอย่างเพื่อเตือนความจำ

๖. สัญประกาศ (_)

- ๖.๑ ใช้ขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ
- ๖.๒ ใช้ขีดเส้นใต้ข้อความ/หัวข้อที่ต้องการเน้นให้เด่นเป็นพิเศษ

๗. อัญประกาศ (“...”)

- ๗.๑ ใช้กำกับข้อความที่คัดลอกมาจากหนังสือเล่มอื่น
- ๗.๒ ใช้กำกับข้อความที่เป็นคำพูด
- ๗.๓ ใช้กำกับเพื่อเน้นคำให้เด่นชัดขึ้น

๘. ขติภังค์/ขติภังค์ (-)

- ๘.๑ ใช้เมื่อไม่สามารถเขียนคำหลายพยางค์ในบรรทัดเดียวกันได้
- ๘.๒ ใช้ในคำประพันธ์ที่ต้องแยกวรรคเพื่อให้ได้จำนวนพยางค์ตามข้อบังคับของคำประพันธ์

๙. เส้นไขปลา (.....)

- ๙.๑ ใช้แสดงช่องว่างเพื่อเติมคำในแบบฝึกหัดหรือข้อสอบ
- ๙.๒ ใช้สำหรับแสดงว่ามีคำที่ละไว้(ไม่ได้เขียน)
- ๙.๓ ใช้แสดงให้เห็นว่ามีข้อความอื่นที่ละไว้(คัดลอกมาไม่หมด)

๑๐. ไม้มก (ๆ) ใช้ซ้ำคำ /วลี /ประโยค

๑๑. ไปยาลใหญ่ (ฯลฯ) ใช้ละข้อความยาวๆที่เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว เช่น มะม่วง มะพร้าว ฯลฯ

๑๒. ไปยาลน้อย (ๆ) ใช้ละคำยาวๆ เช่น ทูลเกล้าฯ

๑๓. บุพสัญญา / บุรพสัญญา ใช้เขียนแทนคำที่อยู่ข้างบนตรงกันเพื่อไม่ต้องเขียนซ้ำ

๑๔. เครื่องหมายทับ (/) ใช้เขียนแบ่งวันเดือนปี เลขที่ของสถานที่ เลขที่หนังสือ

๑๕. เว้นวรรค

๑๕.๑ เว้นวรรคใหญ่ ใช้เขียนเมื่อจบประโยคสมบูรณ์ จบประโยคย่อยในประโยคความซ้อน หรือจบข้อความที่เป็นเรื่องเดียวกัน

๑๕.๒ เว้นวรรคน้อย

- เว้นวรรคน้อยหน้าและหลังตัวเลขในข้อความที่มีตัวเลขประกอบ

- เว้นวรรคน้อยหน้าและหลังยศหรือตำแหน่ง

- เว้นวรรคน้อยเมื่อยกตัวอย่างประกอบหลายอย่าง(บางครั้งใช้เครื่องหมายจุลภาคแทน)

- เว้นวรรคน้อยเมื่อใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ

คำถามท้ายบท

๑) ข้อความต่อไปนี้ใช้โวหารประเภทใด

....จรรู้เถิดว่าถ้าเมื่อได้ทำความผิดเมื่อใดจะได้รับโทษโดยทันที การที่มีพ่อเป็นเจ้าแผ่นดินนั้น จะไม่เป็นการช่วยเหลืออุดหนุนแก่ไขอันใดได้เลย อีกประการหนึ่งชีวิตสังขารของมนุษย์ไม่ยั่งยืนยดยาวเหมือนเหล็กเหมือนศิลา ถึงโดยว่าจะมีพ่ออยู่ในขณะหนึ่งก็คงจะมีเวลาที่ไม่ได้ขณะหนึ่งเป็นแน่แท้ ถ้าประพฤติกว้าวเสียแต่ในเวลามีพ่อยุ่แล้ว โดยจะปิดบังซ่อนเร้นอยู่ใต้ด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง เวลาไม่มีพ่อความชั่วนั้นคงปรากฏเป็นโทษติดตัวเหมือนเงาตามหลังอยู่ไม่ขาด...
(พระบรมราชาบาทในรัชกาลที่๕ พระราชทานพระเจ้าลูกยาเธอในโอกาสเสด็จออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ)

๑. บรรยายโวหาร

๒. พรรณนาโวหาร

๓. เทศนาโวหาร

๔. สาธกโวหาร

๒) ข้อความต่อไปนี้ใช้โวหารประเภทใด

“.....ไม่ช้าผู้โดยสารเรือก็พร้อมกันอุทานขึ้นด้วยความพิศวง เมื่อมองเห็นเขาน้ำโจน ปรากฏเด่นอยู่ตรงหน้า เป็นเขาลูกขนาดน่าเอ็นดู ชาวโพลนปกคลุมด้วยกระแสน้ำที่โจนลงมาเป็นหน้ากระดาน ด้านข้างแยกย้ายกันไปตามแอ่งหินรูปกลมซึ่งเรียงลดหลั่นเป็นชั้นบันได ด้านกลางตกลงบนเพิงผา อันมีลักษณะเป็นอ่างลึกขนาดใหญ่ล้นจากอ่างกลางจึงหล่นลงในอ่าง ซึ่งเรียงแถวเป็นชั้น ๆ ติดต่อกัน ไปอีกจากนั้นโจนลงไปใต้น้ำแคว หยดน้ำที่กระเด็นเป็นฝอยแสงแวววาวระยับมิได้ติดกับแสงแก้ว...”

๑. บรรยายโวหาร

๒. พรรณนาโวหาร

๓. เทศนาโวหาร

๔. สาธกโวหาร

ศึกษาข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

แผนที่โลกที่เก่าแก่ที่สุดที่มีการค้นพบทำขึ้นโดยชาวบาบิโลนบนแผ่นดินเหนียว (Clay) ตั้งแต่ ๖ ศตวรรษก่อนคริสตกาล โดยแสดงโลกเป็นรูปวงกลมล้อมรอบด้วยน้ำหรือทะเลนั่นเอง แผนที่นี้กำหนดกรุงบาบิโลนไว้เกือบกึ่งกลางตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยูเฟรติส (Euphrates) และยังแสดงที่ตั้งของชนเผ่า ตลอดจนมีคำอธิบาย

ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ แผนที่โลกเกือบทั้งหมดจะมีแม่แบบพื้นฐาน ๒ แบบ ทั้งสองแบบจะแสดงโลกในรูปวงกลม โดยแบบแรกจะเอาทิศเหนือไว้ด้านบน จากนั้นจะแบ่งโลกออกเป็น ๗ ส่วนจากเหนือสู่ใต้ตามสภาวะภูมิอากาศ ส่วนอีกแบบนั้นจะเอาทิศตะวันออกไว้ด้านบน แล้วแบ่งโลกออกเป็นรูปตัว T เพื่อแสดงที่ตั้งของทวีป ๓ ทวีปที่รู้จักกันในสมัยนั้น โดยทวีปเอเชียจะอยู่ด้านบนของตัว T ทวีปยุโรปอยู่ด้านซ้ายของตัว T และทวีปแอฟริกาอยู่ทางด้านขวา โดยรอบวงกลมจะเป็นทะเล จากลักษณะของแผนที่แบบหลังนี้จึงทำให้มีชื่อเรียกว่าแผนที่ T-O หรือแผนที่สามส่วน

จากแบบพื้นฐานทั้งสองนี้ต่อมาก็เริ่มมีรายละเอียดต่างๆ อาทิ แม่น้ำ ภูเขา และเมืองเพิ่มเติมขึ้นตามลำดับ บางทีก็แบ่งรายละเอียดของแผนที่ออกเป็น ๔ ส่วน หรือ รูปตัว T ก็ปรับเป็นตัว Y บางครั้งก็มีการเอารายละเอียดของทั้งสองแบบมาอยู่ในแผนที่เดียวกัน ในยุคนี้คริสต์ศาสนามีบทบาทอันสำคัญยิ่ง แผนที่ที่สร้างขึ้นจึงมักมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเยรูซาเล็ม และมักมีภาพตามความเชื่อทางศาสนาประกอบเข้าทำนองเดียวกับแผนที่ไตรภูมิของไทย (ศิลปวัฒนธรรม)

๓) ข้อความนี้แสดงให้เห็นวิธีการเรียบเรียงเนื้อหาแบบใด

๑. การเรียบเรียงเนื้อหาโดยดูเวลาเป็นหลัก
๒. การเรียบเรียงเนื้อหาโดยดูสถานที่เป็นหลัก
๓. การเรียบเรียงเนื้อหาโดยเหตุและผลที่เป็นหลัก
๔. การเรียบเรียงเนื้อหาโดยดูความสำคัญเป็นหลัก

๔) ใจความสำคัญของย่อหน้าที่ ๒ อยู่ตำแหน่งใด

๑. ตอนต้นของย่อหน้า
๒. ตอนกลางของย่อหน้า
๓. ตอนท้ายของย่อหน้า
๔. ตอนต้นและตอนกลางของย่อหน้า

๕) ย่อหน้าที่ ๓ ผู้เขียนใช้วิธีการขยายความแบบใด

๑. การนิยามให้คำจำกัดความ
๒. การเขียนโดยให้เหตุผล
๓. การเขียนโดย

ยกตัวอย่าง

๔. การเขียนเปรียบเทียบ

รายการอ้างอิง

คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาษาไทย ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การใช้ภาษาไทย๑. พิมพ์ครั้งที่ ๔ . กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

_____ . การใช้ภาษาไทย ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (บรรณารักษ์). ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร , ๒๕๔๓.
บรรเทา กิตติศักดิ์ (บรรณารักษ์). ภาษาเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , ๒๕๔๒.

ผะอบ โปษกฤษณะ. ลักษณะสำคัญของภาษาไทย การเขียน-การอ่าน-การพูด-การฟังและราชาศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, ๒๕๔๑.

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๐. เป็นต้น